

דבר חודש בחודשו

בס"ד

מתורתו של הגאון הגדול רבי יואל שוורץ שליט"א
ר"מ בישיבת דבר ירושלים ומרבני שכונת מעלות דפנה

עלון 25 - אדר א' תשעט'
משפטים תרומה תשעט'

דבר המערכת

שנה מעוברת מה היא מלמדת אותנו בפרט שנת תשע"ט שהיא שבעים שנה לגמר מלחמת השחרור בחודש שבט של אותה שנה נגמרה מלחמת העצמאות. כשחתמו עם מצרים על שביתת נשק, בחודש שבט אז וקמה ממשלה נבחרת ומעמדה של עם ישראל בעולם החל לעלות. עד שבימינו ישראל משיבה לאירן באיומים ואף במעשים: הפצצות בסוריה. ועל כך אמרו במדרש ראיתה מלכויות מתגרות זו בזו צפה למשיח כי מלחמות הן אתחלתא דגאולה כאמור מגילה יז' ב'. שהן מלחמות ומגוג. אלא שחורבן ירושלים היה בגלל חילול שבת. והשנה חילול שבת פרץ במיוחד באופן רשמי. מי יודע מה תהיה התגובה השמימית חודש שבט דומה למילה שבת והמלה "שבט" היא מובנה גם מ-"שוט". בגלל חילול שבת יש שוט.

חודש שבט בשנת תשנ"א היה כולו חודש של מלחמת המפרץ שבמהלכה פגעו בארץ ל"ט טילים כמניין לט מלאכות שבת. ויותר בלט הדבר שרשת חנויות מחללת שבת ארבע מהן ספגו טילים. והשנה רכבת ירושלים המהירה שנבנתה תוך חלול שבת מלאה תקלות-השבת מענישה! בחודש שבט השנה אחר שבת פרשת בשלח בה מסופר שעמלק בא אחר שהיו כאלה שיצאו לחפש מן בשבת תוך חילול שבת. וכמו שגם קרה כשהיטלר עלה לשלטון ביום שבת היה ומיד סגר את חנויות היהודים שהיו פתוחות בשבת. קבע השלטון ובג"צ לחלל את השבת והחלו בשבת יתרו בו נאמרה הדברה "זכור את יום השבת לקדשו", הבג"צ קבע לחלל שבת בבניית גשר יהודית על שם יהודית מונטיפיורי הצדיקה מקדשת השבת, וזו עזות מצח נוראה, התעלמו ממה שקרה למשחן שהעבירו אותו בשבת תוך מחיאות כפיים של עוכרי ישראל טומי לפיד, והוא שוכב כאבן שאין לו הופכים כי נסדק ויצא מכלל שימוש. ולנמל אשדוד שנבנה בשבת וספג הפסדים קשים, ואחר תיקון קרוונות הכרמלית בשבת נשרפו שתי קרוונות ולחברת התעופה אל-על כל זמן שטסה בשבת שהיו לה הפסדים כבדים, וכמו ושתי שנענשה בשבת כי הכריחה בנות ישראל לחלל שבת. זה צריך להדאיג את כולנו שכתוב "ושמרו בני ישראל" העם כולו לא יחידים בלבד, ורובין איבד את שלטון השמאל בגלל חילול שבת של ראש הממשלה דאז שיצא לקבל את המטוסים החדשים של צה"ל שבאו לארץ וכן ממשלת אהוד ברק. ויש חשש להחלפת השלטון בארץ. כי אולי לא עשינו די למניעת חילולי השבת כל המקומות שנפרצו, צריך רחמי שמים שלא נענש בבחירות בגלל חילול השבת שפרץ תחת ממשלת הליכוד רכבת קלה בגוש דן חוצפה להפקיע אדמות מעיריית בני ברק כדי להמשיך לעבוד במקום שהוא בשבת רכבת מהירה מירושלים לתל-אביב והגשר על גבי נתיבי אילון, לבושתנו המחאה הכי נוראה היה הקידוש שעשו הפועלים המסכנים על הגשר תוך חילול השבת שנכפה עליהם בגלל פרנסתם.

מערכת העלון

2. פינת ההלכה

שמחה באדר ראשון

בשנה מעוברת לכאורה יש לנהוג בשמחה כבר מאדר הראשון כלשון המשנה מגילה ז' אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא מקרא מגילה וארבע פרשיות בלבד אלא שהשאלית יעביץ ח"ב סי' פ"ח סובר דרק באדר הסמוך לניסן נוהגת השמחה.

אבל נראה גם אדר ראשון בכלל וכן עיין בספר "פרי צדיק" גם מלשון הגמרא תענית כ"ט: "משנכנס אדר" משמע קצת שכבר מכניסת אדר יש לשמוח והיינו אף מאדר הראשון, ובספר התודעה אף נתבאר מדוע שם מזל החודש דגים לשון רבים לומר שמזל אחד לשני חדשי האדר גם בכך אפשר למצוא סימוכין ששני חדשי אדר מזלם טוב לישראל ובשניהם יש לנהוג בשווה. מהות השמחה: בשו"ת חת"ס כתב שבא ללמד שאף במקום שנוהגים בפורים לא לעשות מלאכה עם זאת דבר שהוא משום שמחה כגון בית חתנות

לבנו מותר. לעומתו בספר נימוקי או"ח סימן תרפה' פירש שכל אחד ישמח במה שמשמחו. מדבריו נראה שראוי לעשות פעולות המביאות לידי שמחה.

הלכות חודש אדר הראשון

חודש אדר שונה מיתר חדשי השנה בכך שבשנה מעוברת מוסיפים עוד חודש אדר ואזי יש לשנה ההיא שני חדשי אדר ברם אחד מחודשי האדר נחשב כחודש אדר העיקרי והשני נחשב רק לחודש התוספת ונחלקו הפוסקים בזה כפי שיבואר להלן לדבר זה יש תוצאות הלכתיות רבות כגון באיזה אדר חלים הדברים שצריכים לחול באדר וכן באיזה אדר יש לעשות את הדברים שצריכים להעשות באדר.

א) איזה חודש הוא העיקר. נחלקו הפוסקים בדבר, יש מפרשים שאדר הראשון הוא העיקר ואדר השני הוא רק תוספת (מהר"ש הלוי ח' או"ח ט"ז) ואחרים פוסקים שאדר השני הוא חודש אדר העיקרי והראשון הוא רק התוספת

לאור המחדלים של מערכת משפט הערכאות נציין הבדל בין משפט התורה למשפט האזרחי.

פרשת משפטים היא יסוד המשפט של עם ישראל. החוק הזה הוא חוק אלוקי לחנך את האומה, לא ספר חוקים לבתי משפט בלבד, אלא כבר הילד בחיידר לומד פרשה זו, וככתוב: "חוקיו ושפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום". האומות לומדות משפטים רק בפקולטה למשפטים. והדינים האלו הם בונים את רוח האומה שנלמדים כל הזמן ועל ידי כולם.

שלא כמשפט האומות, שהוא רק לשמור על סדרי החברה לבל יבלעו איש את רעהו כאמור (אבות): "הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעוו", משפט התורה הוא כאמור לחנך את האומה.

החברה האנושית משתנה תמיד ולכן הסנהדרין או לפחות שבעה טובי העיר היו עושים תקנות ברוח התורה. לכן מושב הסנהדרין שמהם יצאה הוראה לעם ישראל, היה בהר הבית קרוב למזבח, ולכן פרשת משפטים כתובה בסמוך לדיני עשיית המזבח, שם הוזכרו כבוד אבנים ומכל שכן כבוד האדם. החוק היהודי הוא קדוש כי הוא חלק מהתורה.

אמנם לפעמים החברה אינה מתוקנת אז באו דיני מלכות לשמור על הסדר החברתי בעונשים מרתיעים שאינם כתובים בתורה, ודין מלכות ישנו גם לבית דין תורני הממונה על הציבור, ויש לו הסמכות לענוש ואפילו להמית, שלא מן הדין, אלא לצורך חיזוק קיום המצוות או אף לצורך שמירת החברה. נצטט כאן קטע המספר על מעלת המשפט התורני הבא לידי ביטוי על ידי הזדקקותם של אזרחים לא יהודים לבתי דינים של תורה (מצוטט בחוברת למעלה מן השמש מס' 10):

"אזרחים בריטים רבים, לא יהודים, מעדיפים באחרונה לפנות לבית הדין בלונדון - על כך מדווח העיתון הבריטי "אינדיפנדנט". "דייני בית הדין שם, כבר אינם מופתעים, כאשר הם מתבקשים לדון ולשמש כבוררים בתביעות כספיות שונות, בפירוק שותפויות ובסכסוכים מסחריים. של לא יהודים, הללו מעדיפים את בית הדין הרבני על פני הערכאות הרשמיות של מערכת המשפט הבריטית וטוענים, כי זו הדרך היעילה והנכונה ביותר לפתור בעיות משפטיות. לדבריהם, ההליכים המשפטיים בבית הדין אינם מלווים בעינוי הדין ובסחבת, שמאפיינים את בתי המשפט הבריטיים.

כאמור מדובר בתופעה שמעוררת התעניינות תקשורתית מרובה בלונדון. ה"אינדיפנדנט" וגם ה"טיימס" העיתונים הנכבדים בבריטניה - דיווחו על כך בהשתאות וציינו, כי בית הדין מטפל במאות פניות של לא יהודים המשחרים לפתחו".

נציין כאן, שגם בארץ הרבה פעמים, הערבים מעדיפים להתדיין בפני בית דין יהודי. ונציין נקודות תורפה בחוק האנושי לעומת דיני התורה. שמלבד שהעיסוק בדינים

יכדעה זו נקטו רוב הפוסקים שו"ע או"ח סי' נ"ה סעי' י' וכמשמעות הירושלמי מגילה (פ"א ה"ה).

ב) שמות החדשים. נחלקו הפוסקים אם לכתוב בשטרות ובכתובות וגיטין ובדומה את שמות החודשים אדר ראשון כסתם אדר ואת השני מלא אדר שני או אדרבה לכתוב אדר ראשון מלא ואדר השני סתם אדר, למעשה נהגו לכתוב בכל אדר מלא 'אדר הראשון' ו'אדר השני' (ראה מ"ב סי' תכ"ז סק"ג) כשמכריזים בבית הכנסת בברכת החודש את שם החודש גם הכרזה זו תלויה במחלוקת הנ"ל ברם כבר הוכרע שבימינו מזכירים את שמות שני חדשי אדר מלאים אדר ראשון ואדר השני.

ג) אדם שנולד בחודש אדר של שנה רגילה ונעשה בן י"ג בשנה מעוברת באיזה אדר נעשה לגדול?

1. אדם שנולד בחודש אדר של שנה רגילה ומלאו לו י"ג שנה בשנה מעוברת נחלקו הפוסקים באיזה חודש אדר הוא נחשב לגדול לדעת מהר"ש הלוי ושו"ת שבות יעקב נעשה לגדול בחודש אדר הראשון ולדעת שאר הפוסקים וכן נוהגים להלכה נעשה לגדול באדר השני (שו"ע או"ח סי' נ"ה סעיף י' ומ"ב ס"ק מ"ה) [ויש לדון אם ראוי לחוש לחומרא בדיני תורה, לדעות שכבר באדר ראשון נעשה גדול].

2. נולד באדר א' בשנה מעוברת ושנת הי"ג גם היתה שנה מעוברת נעשה גדול באדר אי' (מ"ב סי' נ"ה מ"ג).

3. נולד בלי שבט, היינו א' דר"ח אדר בשנה פשוטה והיתה שנת הי"ג מעוברת, לדעת הבנין ציון (ח"א סי' קנ"א) אינו נעשה גדול אלא בא' דר"ח אדר השני שהוא לי של אדר ראשון, ואחרים חולקים וסוברים שנעשה גדול בלי שבט א' דראש חודש אדר ראשון (מהרי"ל דיסקין והג"ר שמואל סלנט הובאו בספר הלכות והליכות בר מצוה פ"א סעי' י"א).

4. מי שנולד בניסן שנה פשוטה והשנה שבו מלאו לו י"ג היתה מעוברת אינו נעשה בן י"ג עד שיבוא חודש ניסן. (שו"ע או"ח נה, ט).

ד. נולד באדר בשנה מעוברת ושנת הי"ג היתה שנה פשוטה מתי נעשה גדול?

אדם שנולד באדר ראשון ואחר נולד באדר השני באותה השנה אם שנת הי"ג היתה שנה פשוטה שניהם יהיו גדולים באותו חודש אדר, לפיכך יתכן שמישהו נולד אחר חבירו ובכל זאת יהיה גדול לפניו כגון אחד נולד בכ"ט אדר ראשון וחברו בא' באדר שני, הרי אם שנת הי"ג היא שנה פשוטה אזי השני יהיה גדול בא' אדר וחברו שנולד ראשון יהיה גדול רק בכ"ט אדר. הנוול בלי אדר ראשון ונהיה בן י"ג בשנה פשוטה שאז אין בשנה פשוטה לי אדר כלל צ"ע אם נהיה גדול רק בא' ניסן או כבר מלי שבט ומהמ"ב תקס"ח ס"ק מ"ב משמע שנהיה גדול בא' דר"ח אדר שהוא לי שבט עי"ש.

5. מנהג טוב לבדוק את המזוזות בשנה מעוברת בחודש אדר, כך תתקיים ההלכה שצריך לבדוק את המזוזות שני פעמים בשבע שנים בלי לשכוח.

יהיה חכם בעיניו". והשנייה טובת השואל, שאנו מצווים להעמידו על האמת! לכן, גם אם הוא שואל דברים נוראים כמו כפירה וכולי, לא להשתיק אותו אלא לתקן אותו.

א) אין לענות תשובה כשאין הדבר ברור לך באמת. אין זו כלל בושה לומר איני יודע תשובה, להפך אמרו (מסכת דרך ארץ): "למד לשונך לומר איני יודע" ונמק לפי העניין: או כי לא חשבתי בנושא, או לא עסקתי בעניין, אחרוב או אשאל את מי שעסק בזה. מי שחושב שהוא חייב לענות על כל דבר ולכן הוא מנסה לענות גם כשהתשובה לא ברורה לו, הוא אינו צודק, לכן אמרו "ודע מה שתשיב" וכל שאינך יודע את התשובה הראויה אל תענה, אבל אתה יכול להתדיין עמו, באם אתה סבור שיש סיכוי אמת, שתוך כדי דיון תוכל להניח את דעת השואל.

ב) צורת ההגשה: "דברי חכמים בנחת נשמעים" משום שתי סיבות: 1) כבוד המשיב, דברים הנאמרים בנחת מביעים ביטחון עצמי ושליטה בחומר. מי שצועק אפילו כשהשני מדבר דברים מרגיזים, משדר חוסר כבוד עצמי. וגם משדר שאינו בטוח במה שאומר, ולכן בצעקה הוא רוצה להכריח את השני לקבל את דעתו מבלי לשכנעו.

2) כבוד הזולת אדם מקבל דברים רק ממי שבעיניו הוא ראוי לכך, וגם מקבל דעה רק ממי שמכבד אותו.

3) למי יש לענות: כתוב (משלי): "אל תען כסיל" ובגמרא נאמר על הנאמר במשנה "ודע מה שתשיב לאפיקורס" שלא מדובר באפיקורס יהודי, משום שאם יענה לו כל שכן דכפר טפי, כי הוא יודע את האמת ומורד בה. עמו יש לנהוג כאמור בהגדה של פסח, לרשע אומרים: לא לו אלא לאחרים ועושים באופן שהדברים יגיעו לאוזניו. אומרים לתם תשובה על דברי הרשע שהתריס ואמר: מה העבודה הזאת לכם!... אילו היה שם [לא אילו היית שם בלשון נוכח], לא היה נגאל.

אולם בימינו, אין כמעט אפיקורסים! וכולם בכלל תינוקות שנשבו כדעת החזון איש. ואלה שעוסקים עם בעלי התשובה יכולים להעיד על כך, שההסתכלות שלהם על שומרי התורה, היא כמו על שבטים באפריקה שיש להם מנהגים משלהם שעבר עליהם הכלח. והם גם סבורים שכל מי שלא קבל על עצמו להיות דתי אין התורה מחייבת אותו.

והדוגמה לזה; מה שהקב"ה עשה שהעלים את הרגשת המוות מבני אדם, כדי שאדם יבנה בית, יטע כרם, לכן אפילו כשרואים מודעות אבל ר"ל, אין הן עושות הרושם האמתי, וזאת כפי שהגדירו חכמי הנפש: הרגשת האדם כלפי המוות, היא, שיש חברה של אנשים מתים, אבל הוא לא נרשם להיות חבר בחברה ההיא, כך גם מרגיש מי שאינו דתי לגבי קיום המצוות.

לכן עלינו להסתכל על החילוני, כאדם שנולד בעל מום כחסר יד ר"ל, ובידינו לרפא אותו אם לא - נשגה. וזה מחייב אותנו: א. לקיים בו מצוות "ואהבת לרעך כמוך", היינו שמה שאנו קשורים עמו, הוא משום שהוא בן של הקב"ה שזקוק לעזרה. כך נתחייב לעשות למענו את כל המתחייב ואף שאנו נפסיד בגלל זה, גם אם עלולים להפסיד ברוחניות את הזמן שמעניקים לאחרים, כי זה פיקוח נפש, כמו שלימדו חז"ל: "שקשה המחטיאו יותר מההורגו" וכן להפך.

שהוא עצמו עניין קדוש ואלוקים ניצב בעדת א-ל אלו הדיינים, שצריכים לזכור כל הזמן שהאלוקים נמצא עמם, ואם חלילה יעברו על החוק התורני, זו עבירה חמורה הן כלפי הנידון, והן כלפי האלוקים. דבר שחסר בהרגשת השופטים בערכאות.

ועוד, בבית דין תורני לרוב באים בלא עורך דין ובלא אגרת משפט. כבר בזה נחסכים הוצאות גדולות. ועוד כאשר שני הבעלי דינים עצמם מתדיינים לפני הדיינים קל יותר לדעת עם מי האמת.

בדיני התורה אין מקום לדעת השופט, כי אסור לרחם על המסכן, וגם אסור להתאכזר על הרשע אם על פי דין הוא צודק, לכן השופט משועבד לחוק התורה לגמרי. ובחוק האזרחי יש עונש מינימאלי ומקסימאלי. ואז החוק משועבד לשופט, הנתון לשינויים לפי הלחץ, או השוחד. כמו שקרה בארץ, שאותו שופט פסק לטובת ערבי שבנה בשטח יהודי להשאיר אותו שם. ופסק להרוס בתים בהתנחלות בגלל טענה לבעלות ערבית על חלק מהבית בלבד.

וכבר ראינו מה עשו שופטים אנטישמים לפולארד ורובשקין, כי החוק האזרחי כחומר ביד השופט. והשוחד מזיז את החוק בכל פעם. השוחד לא חייב להיות שוחד ישיר, די בשוחד עקיף כמו הרצון למצוא חן בעיני התקשורת, או בעיני החברים, הוא שוחד מעוות את החוק באין ספור פעמים. לא כן חוק התורה הוא נצחי וקבוע. ולשוחד יש הרבה פחות השפעה, ויתירה מזו, כל שוחד הוא עבירה חמורה, ולכן דיינים אמתיים התרחקו מכל שוחד, אפילו אם הנידון רק הסיר נוצה מעל בגד השופט, הדיין פסל עצמו מלדון באותו עניין.

בארץ התפרסם מחקר שמצא, שבערכאות שבארץ, מתמנים שבעים אחוז שופטים מהפרקליטות ושלושים אחוז מעורכי דין. ונמצא שאם היה לעורכי הדין קשר למשפט שהובא לפניהם, הם פוסלים את עצמם מלדון אותו, לא כן אלו שבאו מהפרקליטות!

כמו כן, מושג של עדי מדינה, לא יתכנו על פי התורה, מפני שהוא נאשם ואין רשע נאמן לעדות. ועוד כל עדות שיש למעיד תועלת, היא פסולה. ואכן בעת כתיבת השורות, שמע הכותב: עדות מוקלטת מפי עד מדינה לשעבר, שהודה: שהוא הפליל אדם חשוב חף מפשע שישב בגללו במאסר מספר שנים.

לאור מה שכתבנו בהבדל בין משפט התורה ומשפט האזרחי שחובה עלינו להסביר לאחינו הטועים.

דע מה שתשיב למי שצריך לקרבו ליהדות

דע כיצד להשיב! במשנה אבות פרק ב' נאמר: "הוזהר שקוד ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפיקורס". ובכלל דע מה שתשיב, כלול גם - והוא לא פחות חשוב - דע איך להשיב! כי הגשת התשובה לא בצורה הנכונה, יכולה לעשותו גרוע יותר.

החובה לדעת מה לענות, היא משתי סיבות: האחת קידוש השם ומניעת חילול השם, שלא יראה האפיקורס חלילה צודק אלא אדרבה תשובה לעניין יכולה להוסיף כבוד שמים, ועל כך נאמר (משלי): "ענה כסיל כאיוולתו פן

דבר חודש בחודשו – עלון 25 – משפטים תרומה. אדר א' תשע"ט

המעמד שהראית לו שיש לו בעיניך.
בדרך כלל, אין לגעור באף אדם, אלא תן לו להבין לבד - שלא ראוי לו לנהוג כך. בעניין דומה ישנה אמירה אמריקאית יפה: "אל תמכור לי, אני רוצה לקנות לבד!" פירוש הדבר: אדם לא רוצה שיכתיבו לו או יכפו עליו דברים, והוא רוצה לקנות לבד! היינו, שזה יבוא אחר השתכנועו פנימית ובכמות שהוא מסוגל לקלוט.

תלמיד חכם צריך לשמור על כבודו, כי הוא מייצג את התורה בעיני הצבור. לכן אם נמצא רב על בגדו חלילה הוא נענש קשות כי גרם להתרחקות מהתורה אצל הרואים אותו. ואם בלבוש שהוא אינו העיקר שבאדם, כל שכן שצריך להקפיד בהתנהגותו ודיבורו, חשוב מאד לזכור את הכלל שלימדה התורה: "דברי חכמים בנחת נשמעים" גם שהשני אומר דברים ללא טעם ואף מרגיזים, המתאפק ועונה בנחת רוח רק מרוויח, כי כאמור למעלה, לרוב צעקה מוכיחה שהיא מחליפה את הטיעון האמתי שאינה קיימת אצל הצועק. ואז דבריו אינו משכנע ואז הוא רוצה בצעקתו להכריח את השני לקבל את דבריו.

תפילת רבי נחוניא בן הקנה הנאמרת לפני תחילת הלימוד, צריכה להיאמר ביתר כוונה - כשעוסקים בנשמות קדושות כמו התינוקות שנשבו שרוצים קשר כל שהוא עם עמו של ה'. ונוסיף בתפילה: שזכה לקרבם לאבינו שבשמים. ושלא נרגיש עליונות על המסכנים האלו, ונדע לכבדם למרות מצבם הנוכחי.

המכון להסרת מכשול איסור תולעים לזיכוי הרבים!

ניתן להזמין הרצאות מהרב שליט"א בעניין תולעים ודרכי הטיפול בהם 054-841-6169

לעילוי נשמת מישה בן תמרה ויצחק ת.נ.צ.ב.ה.

תרומות והקדשות: 058-325-8278

ספרי רבנו על המדף: 1. אדר פורים, 2. ימי הפורים,

3. זכור, 4. בעקבות מר"נ פורים ומחיית עמלק.

להשיג את הספרים בחנות "יש כיסוי" [סריגת שוורץ],

מלכי ישראל 1, ירושלים טל' 02-5383955

הודעה חשובה לבעלי פלאפון מפוקח: ניתן להתקשר למערכת בדוא"ל או בפלאפון ולקבל העלונים לפלאפון.

להערות והארות, ולקבלת העלון במייל ולתגובות: אש"ל – איגוד שומעי לקחו של רבינו:

eeguds@gmail.com

נכבד אותו כאילו הוא שווה בשווה לנו, שבאמת, מי יודע, מי יותר חשוב כלפי הקב"ה?! כי אנו שיודעים את האמת ורחוקים משלמות, יתכן שהתביעה עלינו היא הרבה יותר חמורה מאלה שנולדו במשפחה חילונית, כמו שהוכיח רבי חיים מבריסק, מההלכה; שאם אומרים לצדיק הדור: הרוג את הקל שבדור, אחרת נהרוג אותך. חייב למסור את נפשו לא להרוג אותו, כי מי יודע אם אתה יותר חשוב לפני הקב"ה.

והזולת חש, אם זה שעומד מולו הוא חש רגש עליונות עליו בגלל שהוא שומר תורה ומצוות, ואז קשה לו לקבל ממנו. קל וחומר שלא נראה לו עליונות עליו, ודווקא במקרה כזה שמתנייחים אליו כשווה, הוא חופשי להרגיש מעלת מי שעומד מולו, כי אין כאן תחרות סמויה המונעות ממנו לראות את מעלת הזולת, לעומת תחרות תת הכרתית שנוצרת כאשר הזולת מרגיש התנשאות עליו.

ב. נדאג באמת למי שעמו אנו עוסקים, זה כולל

התעניינות כנה במה שהוא רוצה שנטול חלק בסיפורים המציקים, לו ולא נזלזל בשום דבר. נביא כאן את תירוצו של הגאון ר' יחזקאל אברמסקי על קושיה הונגרית: למה קילו אדמו"ר חסידי שוקל יותר משני קילו רב? והתשובה היא, האדמו"ר נותן לו גם קוגל! והסבר העניין הוא זה: כשהוא מקבל ממך דבר גשמי שהוא דבר המוכר לו, הוא חש שבאמת כוונתך לעזור לו. מה שאין כן ברוחניות בלבד, משתי סיבות:

1) את הרוחניות הוא פחות מכיר מאשר את הגשמיות. ועוד יותר, זה מסלק ממנו חשש תת-מודע, שהרב רוצה להגדיל את חלקו בעולם הבא שלו על גביו, שהרי דואג לו באמת. לכן השתתפות בצער הזולת ובשמחתו ובדאגתו בכנות, היא אחת מסודות ההצלחה להשפיע על השני, וזה בכלל מה שאמרו חז"ל "אם אין קמח אין תורה" גם בבחינה זו, שדאגה רק לרוחניות הזולת בלא לדאוג לגשמיות אינה מספקת. ולכן אברהם אבינו תחילה האכיל והשקה את אורחיו ורק אחרי כן לימדם את אמונה באלוקים.

2) ואמרו רז"ל: "גדול המלבין שיניים לחבירו ממשקהו חלב". היינו יחס חם הוא יותר חשוב לו יותר מכיבוד אוכל, וזה גם בכלל הקוגל של האדמו"ר שדואג גם לענייני החומר של הפונים אליו. כמובן גם הנאה גשמית כמו הגשת שתייה וכדומה היא הקוגל הגשמי, וההתעניינות והעזרה הנפשית היא הקוגל הנפשי.

3) במקרה וצריך להעיר לזולת, ישנה סכנה שהוא ירגיש שני דברים שליליים; האחד, שהוא כלי ריק ואז נוצרת התנגדות פנימית נגד הנאמר. שנית, הוא עלול להרגיש טינה כלפי האומר, משום שהוא בתת הכרה חושש שהוא מתנשא עליו. לכן אם צריך להעיר לזולת, עלינו להשתמש בכללו של השל"ה שביאר את הכתוב "אל תוכח לך פן ישנאך הוכח לחכם ויאבהך" כשאתה מוכיח את הזולת, אל תאמר לו: אתה נוהג כלך אל תעשה כך, כי אז הוא ישנא אותך, אלא אמור לו; אתה שהינך חכם וחשוב - הרי מעשה זה לא לכבודך. כך שמרת על כבודו, ויצרת בלבו חשק, לשמור על